

การพัฒนาเครื่องเป่าทำความสะอาดเมล็ดงาโดยใช้เครื่องจักรขนาดเล็ก
Improvement of Air Blower Sesame Seed Cleaner and Separator

ศิริรัตน์ กริชนรัช¹ สายสุนีย์ รังสิปิยกุล¹ นฤทัย วรสถิตย์²

กัลยารัตน์ หมั่นวนิชกุล¹ สมพงษ์ ชมภูณุกุลรัตน์¹

ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี

สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน

บทคัดย่อ

การทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดงาโดยใช้แรงคนนั้น ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และใช้เวลานาน และการใช้เครื่องคัดแยกเมล็ดพืชทั่วไปส่วนมากมีขนาดใหญ่และแรงลมสูง ทำให้เกิดการสูญเสียเมล็ด จึงไม่เหมาะที่จะใช้กับงาซึ่งมีขนาดเมล็ดเล็ก เพื่อให้ได้เครื่องที่เหมาะสมกับการเป่าคัดแยกเมล็ดงา และลดการสูญเสียผลผลิตระหว่างการคัดแยก ได้ทำการทดลอง โดยวางแผนการทดลองแบบ RCB มี 4 ซ้ำ 5 กรรมวิธี คือ 1. การคัดด้วยมือ (check) 2. การฟัดด้วยกระดัง 3. เครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงา (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี) 4. เครื่องคัดแยกขนาดเมล็ดปอโดยเปลี่ยนขนาดตะแกรงลอนให้เหมาะสมกับเมล็ดงา 5. การใช้เครื่องเป่าคัดแยกที่พัฒนาขึ้นโดยศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี พบว่า การทำความสะอาดเมล็ดด้วยเครื่องที่พัฒนาขึ้น ได้เมล็ดดีที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 74 ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นาน 3 นาที 35 วินาที หรือคิดเป็นแรงงาน (manday) ในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 0.79 แรง ขณะที่การฟัดด้วยกระดัง ได้เมล็ดดี ร้อยละ 80 ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นาน 6 นาที 57 วินาที หรือคิดเป็นแรงงานในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 1.45 แรง เมื่อเปรียบเทียบกับ การคัดด้วยมือ (check) ซึ่งได้เมล็ดดี ร้อยละ 65 ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นาน 11 ชั่วโมง 15 นาที (1 คน) หรือเมื่อคิดเป็นแรงงานในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 140 แรง เมื่อพิจารณาเรื่องคุณภาพของเมล็ดดีที่ได้หลังการคัดแยก พบว่าเมล็ดที่ได้จากการทำความสะอาดด้วยเครื่องที่พัฒนาขึ้นและการฟัดด้วยกระดัง มีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปน เพียงร้อยละ 7-8 เท่านั้น ขณะที่การคัดด้วยเครื่องคัดแยกเมล็ดปอ และเครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงาเมล็ดที่ได้มีคุณภาพต่ำ เนื่องจากยังคงมีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนในปริมาณสูงถึง ร้อยละ 21-26 ดังนั้น จึงไม่เหมาะสมในการทำความสะอาดเมล็ดงา

จากผลการทดลอง ทำให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเครื่องเป่าทำความสะอาดเมล็ดงา ซึ่งช่วยให้ประหยัดแรงงานและเวลา และเพื่อให้การทำงานสะดวกและเป็นระบบ ในปี 2555 ได้พัฒนาในส่วนของชุดตะแกรงคัดแยกเศษซากพืชและสิ่งเจือปนที่ติดมากับเมล็ดหลังจากเคาะ เพื่อให้ได้เครื่องที่มีความสะดวกในการใช้งานยิ่งขึ้น ซึ่งพบว่า เครื่องที่ปรับปรุงใหม่สามารถคัดแยกเศษซากพืชและสิ่งเจือปนได้ดีใกล้เคียงกับการฟัด แต่ใช้เวลาน้อยกว่า

1/ ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ตู้ ปณ. 69 อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

2/ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 ต.ศิลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

คำนำ

การผลิตให้ได้ผลผลิตและมีคุณภาพดีนั้น นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากกาเป็นพืชอาหารเพื่อสุขภาพ และมีการนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและอื่นๆ ที่หลากหลาย การที่จะได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณภาพนั้น นอกจากจะต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยวแล้ว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวโดยเฉพาะการทำความสะอาด คัดแยกเมล็ดลึบ เมล็ดเสีย และสิ่งเจือปนออก นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในแง่ของการผลิตเพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ เครื่องจักรที่ใช้ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์แต่ละชนิดแต่ละแบบ มีความเหมาะสมกับพืชแตกต่างกัน การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ให้ได้ผลนั้น ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้เครื่องที่เหมาะสม (จวงจันท์, 2523) เนื่องจากเมล็ดงามีขนาดเล็กและมีน้ำหนักเบา โดยมีน้ำหนัก 1,000 เมล็ด อยู่ระหว่าง 1.5-4.0 กรัม เท่านั้น การคัดแยกเมล็ดลึบ เมล็ดเสีย และสิ่งเจือปนที่ไม่ต้องการออกไปโดยใช้แรงคนนั้น ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและใช้เวลานาน การใช้เครื่องคัดแยกเมล็ดพืชทั่วไปซึ่งมีขนาดใหญ่และแรงลมสูง ทำให้เกิดการสูญเสียผลผลิตมาก เพราะเมล็ดที่ดีจะถูกเป่าออกไปด้วย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาเครื่องทำความสะอาดเมล็ดพืชที่มีขนาดเล็ก เพื่อให้เหมาะสมกับการทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดงา และลดการสูญเสียผลผลิตระหว่างการคัดแยก

วิธีการดำเนินการ

อุปกรณ์

1. เมล็ดงา
2. กระจด
3. เครื่องเขย่าแยกขนาดเมล็ดปอ (เปลี่ยนตะแกรงให้เล็กลง)
4. เครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงา (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)
5. เครื่องทำความสะอาดและคัดแยกขนาดเล็ก (พัฒนาขึ้น)
6. เครื่องชั่งน้ำหนัก

วิธีการ

วางแผนการทดลอง แบบ RCB มี 4 ซ้ำ

กรรมวิธี คือ วิธีการทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดงาแบบต่างๆ มี 5 กรรมวิธี ได้แก่

1. การใช้แรงงานคน ในการคัดแยกเมล็ด (Check)
2. การฝัดโดยใช้แรงงานคน

3. การใช้เครื่องเย่าแยกขนาดเมล็ดปอโดยเปลี่ยนขนาดตะแกรงล่อนให้เล็ก
4. การใช้เครื่องทำความสะอาดเมล็ดงา (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)
5. การใช้เครื่องเป่าคัดแยกงาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น

วิธีปฏิบัติการทดลอง

เริ่มการทดลองโดยการพัฒนาเครื่องทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดที่มีขนาดเล็ก โดยอาศัยความแตกต่างของน้ำหนักเมล็ด ซึ่งโดยทั่วไปมักจะใช้การเป่า (วันชัย, 2542) แต่เนื่องจากมีขนาดเล็กและน้ำหนักน้อย จึงอาจเกิดการสูญเสียได้ง่ายขณะเป่า จึงใช้การดูดแทนโดยจะดูดเมล็ดที่มีน้ำหนักเบาเพื่อแยกเมล็ดลึบและสิ่งเจือปนที่มีขนาดเล็กออกจากเมล็ดที่หนัก ซึ่งถือเป็นเมล็ดที่สมบูรณ์ เมื่อได้เครื่องคัดแยกที่พัฒนาขึ้นแล้ว นำไปทดลองทำความสะอาดเมล็ดงา เปรียบเทียบกับการทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดด้วยวิธีต่างๆ ตามกรรมวิธีที่กำหนดไว้ โดยในการทดลองนี้ได้ใช้งาแดงพันธุ์อุบลราชธานี 1 ซึ่งจัดเป็นงาที่มีขนาดเมล็ดค่อนข้างโต มีน้ำหนัก 1,000 เมล็ด เท่ากับ 3.16 กรัม (ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี, 2541)

การทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดในแต่ละกรรมวิธี จะใช้ปริมาณเมล็ดในการทดลองมากน้อยแตกต่างกันตามความเหมาะสมของเครื่อง ดังนั้น จึงชั่งน้ำหนักเมล็ดก่อนนำเข้าทำการทดลองและจับเวลาในการดำเนินงานทุกครั้ง เมื่อได้เมล็ดงาที่ผ่านการทำความสะอาดและคัดแยกในแต่ละกรรมวิธีแล้ว นำเมล็ดในส่วนต่างๆ มาชั่งน้ำหนัก ได้แก่ เมล็ดที่ดี (ส่วนที่จะนำไปใช้ประโยชน์) น้ำหนักเมล็ดลึบ สิ่งเจือปน และหาน้ำหนักที่หายไป และพิจารณาคุณภาพในส่วนของเมล็ดดีที่จะนำไปใช้ประโยชน์ คำนวณแรงงาน (manday) ที่ใช้ดำเนินการในแต่ละกรรมวิธี

การบันทึกข้อมูล

- วันที่ปฏิบัติการทดลอง
- ผลผลิตที่ได้หลังการทำความสะอาดและคัดแยก (%)
- ผลผลิตที่สูญเสีย หรือน้ำหนักที่หายไป (%)
- ปริมาณสิ่งเจือปนและเมล็ดลึบที่หลงเหลือในผลผลิตหลังจากการคัดแยก (%)
- เวลาในการทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ด (นาที/เมล็ด 1 กิโลกรัม)
- แรงงาน (manday) ในการทำความสะอาดเมล็ดงา

เวลาและสถานที่

ดำเนินการทดลองในเดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2555 ณ ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

การทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดงาตามกรรมวิธีต่างๆ ของการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ปี 2554 พบว่า แต่ละกรรมวิธีมีความแตกต่างกันทั้งในส่วนของประสิทธิภาพ หรือความสามารถที่จะทำความสะอาด

และคัดแยกเมล็ด คุณภาพของเมล็ดที่ได้หลังจากผ่านการทำความสะอาดและคัดแยกแล้ว ตลอดจนแรงงานที่ใช้ในการดำเนินการ ดังนี้

1. เมล็ดดี เมล็ดงาที่ผ่านการทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดตามกรรมวิธีต่างๆ พบว่า ปริมาณของเมล็ดในส่วนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยเครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงา (ม.อุบลราชธานี) จะได้ปริมาณเมล็ดมากที่สุด คือ ร้อยละ 93 รองลงมา คือ เครื่องคัดแยกเมล็ดปอ (ร้อยละ 84) และการผัดด้วยกระดัง (ร้อยละ 80) ส่วนเครื่องที่พัฒนาขึ้นจะได้เมล็ดใกล้เคียงกับการผัดด้วยกระดัง คือ ร้อยละ 74 ขณะที่การคัดด้วยมือ (check) จะได้ปริมาณน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 65 เท่านั้น นอกจากนี้ เมื่อทำการสุ่มเมล็ดที่สูญเสีย (ทิ้ง) นำมาคัดแยกอีกครั้ง พบว่า ยังมีเมล็ดดีที่ปะปนไปในส่วนของเมล็ดที่ถูกกำจัดออกไปในระหว่างการทำมาสะอาดและคัดแยก ซึ่งถือเป็นการสูญเสียเมล็ดที่ดีไปในระหว่างกระบวนการ โดยการผัดด้วยเมล็ดดีปะปนไปในเมล็ดเสีย ร้อยละ 14.16 เครื่องคัดแยกเมล็ดปอ ร้อยละ 10.18 ขณะที่เครื่องที่พัฒนาขึ้นมีเพียงร้อยละ 6.50 เท่านั้น สำหรับการคัดด้วยมือจะไม่พบการสูญเสียเมล็ดดีที่ปะปนไปในเมล็ดที่ถูกกำจัดทิ้ง ส่วนเครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงาไม่มีข้อมูล เนื่องจากเมล็ดจะถูกเป่าทิ้งไปไม่สามารถนำมาหาข้อมูลได้ (ตารางที่ 1)

2. คุณภาพของเมล็ด นำเมล็ดที่ได้หลังการทำมาสะอาดและคัดแยกตามกรรมวิธีต่างๆ สุ่มหาคุณภาพ ได้แก่ เมล็ดดี เมล็ดลีบ และสิ่งเจือปนที่ปะปนอยู่ โดยการทำมาสะอาดและคัดแยกเมล็ดตามกรรมวิธีต่างๆ ไม่สามารถกำจัดออกไปได้ โดยแต่ละกรรมวิธี พบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติ คือ การคัดด้วยมือเมล็ดที่ได้มีคุณภาพดีที่สุด ซึ่งไม่พบว่ามีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนคงเหลืออยู่ รองลงมา คือ การผัดด้วยกระดัง และการใช้เครื่องที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนคงเหลืออยู่เพียง ร้อยละ 7 และ 8 ตามลำดับ ส่วนเครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงา มีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนคงเหลืออยู่ ร้อยละ 21 สำหรับเครื่องคัดแยกเมล็ดปอ มีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนคงเหลืออยู่มากที่สุด คือ ร้อยละ 26 (ตารางที่ 2)

3. เวลาและแรงงานที่ใช้ในการคัดแยก คัดด้วยมือ (check) ใช้เวลาและแรงงานในการคัดสูงที่สุด คือ ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นานถึง 11 ชั่วโมง 15 นาที (1 คน) และเมื่อคิดเป็นแรงงาน ในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 140 แรง รองลงมา คือ การผัดด้วยกระดัง โดยใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นาน 6.57 นาที และเมื่อคิดเป็นแรงงาน ในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 1.43 แรง ส่วนการใช้เครื่องคัดแยกเมล็ดปอ ใช้เวลาและแรงงานในการคัดน้อยที่สุด คือ ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม เพียง 1.70 นาที และเมื่อคิดเป็นแรงงาน ในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 0.39 แรง รองลงมา คือ การใช้เครื่องที่พัฒนาขึ้น ซึ่งใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นาน 3.35 นาที และเมื่อคิดเป็นแรงงาน ในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 0.79 แรง ส่วนเครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงา ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นานถึง 4.51 นาที และเมื่อคิดเป็นแรงงาน ในการคัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 1.01 แรง (ตารางที่ 3)

จากผลการทดลอง จะเห็นว่า การทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดด้วยเครื่องที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการคัดแยกและทำความสะอาดเมล็ดงาได้ในระดับที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากใช้เวลาและแรงงานน้อย คือ ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นาน 3 นาที 35 วินาที หรือคิดเป็นแรงงาน (manday) ใน

การตัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 0.79 แร่ง และทำให้ได้เมล็ดดีที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 74 ใกล้เคียงกับการผัดด้วยกระดัง ซึ่งได้เมล็ดดี ร้อยละ 80 ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นาน 6 นาที 57 วินาที หรือคิดเป็นแรงงานในการตัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 1.45 แร่ง และเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการคัดด้วยมือ (check) ซึ่งได้เมล็ดดี ร้อยละ 65 ใช้เวลาในการคัดแยกงา จำนวน 1 กิโลกรัม นานถึง 11 ชั่วโมง 15 นาที (1 คน) หรือเมื่อคิดเป็นแรงงาน ในการตัดงา 100 กิโลกรัม เท่ากับ 140 แร่ง เมื่อพิจารณาเรื่องคุณภาพของเมล็ดดีที่ได้หลังการคัดแยก พบว่า เมล็ดที่ได้จากการทำความสะอาดด้วยเครื่องที่พัฒนาขึ้นและการผัดด้วยกระดัง มีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปน เพียงร้อยละ 7-8 เท่านั้น ขณะที่การคัดด้วยเครื่องคัดแยกเมล็ดปอ และเครื่องลดความชื้นและทำความสะอาดเมล็ดงา เมล็ดที่ได้มีคุณภาพต่ำ เนื่องจากยังคงมีเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนในปริมาณสูงถึง ร้อยละ 21-26 ดังนั้น จึงไม่เหมาะสมในการทำความสะอาดเมล็ดงา

เพื่อให้การทำงานสะดวกและเป็นระบบ ในปี 2555 ได้พัฒนาในส่วนของชุดตะแกรงคัดแยกเศษซากพืชและสิ่งเจือปนที่ติดมากับเมล็ดหลังจากเคาะ เพื่อให้ได้เครื่องที่มีความสะดวกในการใช้งานยิ่งขึ้น (รูปที่ 1) โดยใช้เมล็ดงาแดงสายพันธุ์ A30-15 (ปลูกปลายฤดูฝน) ในการทดสอบเครื่อง ซึ่งพบว่าได้เมล็ดดี ร้อยละ 90.27 ซึ่งมีน้ำหนัก 1,000 เมล็ด ตั้งแต่ 2.34-2.72 กรัม โดยถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน (ช่อง) ตามน้ำหนักของเมล็ด ได้เมล็ดลีบ (ช่องที่ 4) ซึ่งมีน้ำหนัก 1,000 เมล็ด 1.66 กรัม ร้อยละ 0.17 เป็นส่วนของกากที่ค้างบนตะแกรง ร้อยละ 9.04 และมีน้ำหนักสูญหาย ร้อยละ 0.52 (ตารางที่ 4) เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการคัดแยกทำความสะอาดโดยการผัด เครื่องที่ปรับปรุงใหม่สามารถคัดแยกเศษซากพืชและสิ่งเจือปนได้ดีใกล้เคียงกับการผัด แต่ใช้เวลาน้อยกว่า (ตารางที่ 5)

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

เครื่องทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดงาที่พัฒนาขึ้น สามารถทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดงาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมล็ดที่ได้มีคุณภาพ มีการสูญเสียขณะทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดน้อย ประหยัดเวลาและแรงงาน หรือโรงงานทำงานขัด ที่มีปริมาณงาจำนวนมาก และต้องการได้เมล็ดที่สะอาดมีคุณภาพดี สามารถประหยัดเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่าย ในกระบวนการทำความสะอาดและคัดแยกสิ่งเจือปนที่ติดมากับเมล็ด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามีการพัฒนากระบวนการทั้งหมดอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่นำงาที่เคาะจากต้นแล้วผ่านตระแกรงร่อน ผ่านการเป่าด้วยลมก่อนที่จะผ่านเครื่องคัดแยกที่พัฒนาขึ้น จะทำให้การทำงานสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณ ภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าศึกษาดูงาน การปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนการทำมาสะอาดเมล็ดพันธุ์ด้วยเครื่องจักร

ขอขอบคุณ ศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาทางเชิงเกษตรอุตสาหกรรมครัวเรือนแบบยั่งยืน มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี ศูนย์บริหารการจัดการเทคโนโลยี สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ขอขอบคุณ คุณนิวัฒน์ อิ่มนาง และคุณศักดิ์ชัย ศรีสมบัติ ที่มีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาเครื่องเป่า
ทำความสะอาดเมล็ดงา

เอกสารอ้างอิง

จวงจันทร์ ดวงพัตรา. 2523. เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์. กลุ่มหนังสือเกษตร. กรุงเทพฯ. 210 หน้า.

วินชัย จันทร์ประเสริฐ. 2542. เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์พืชไร่. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 276 หน้า.

ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี. 2541. งา พืชทรงคุณค่า. สถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์. 44 หน้า.

ตารางที่ 1 เมล็ดดี (นำไปใช้ประโยชน์) เมล็ดที่สูญเสีย (ทิ้ง) และเมล็ดที่ปนไปกับเมล็ดที่สูญเสีย จากการทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ดงาตามกรรมวิธีต่างๆ ของการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ปี 2554

กรรมวิธี	เมล็ดดี (ใช้ประโยชน์) (%)	เมล็ดที่สูญเสีย (ทิ้ง) (%)	เมล็ดที่ปนไปกับ เมล็ดที่สูญเสีย
1. คัดด้วยมือ (Check)	65 d	35 d	0
2. ฝัดด้วยกระด้ง	80 bc	20 bc	14.16
3. เครื่องลดความชื้นและทำความสะอาด	93 a	7 a	-

เมล็ดงา (ม.อุบลราชธานี)			(เมล็ดถูกเป่าทิ้งไป)
4. เครื่องคัดแยกเมล็ดปอ (เปลี่ยนตะแกรง)	84 ab	16 b	10.18
5. เครื่องที่พัฒนาขึ้น	74 c	26 c	6.50
CV	5.5	5.5	-

ในสคตมภ์เดียวกันค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยวิธี DMRT

ตารางที่ 2 คุณภาพของเมล็ดงาหลังการคัดแยกทำความสะอาดตามกรรมวิธีต่างๆ ของการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ปี 2554

กรรมวิธี	เมล็ดดี (%)	เมล็ดลีบและสิ่งเจือปน (%)
1. คัดด้วยมือ	100 a	0 a
2. ฝัดด้วยกระด้ง	92 b	8 b
3. เครื่องลดความชื้นและทำความสะอาด	79 c	21 c
เมล็ดงา (ม.อุบลราชธานี)		
4. เครื่องคัดแยกเมล็ดปอ (เปลี่ยนตะแกรง)	74 c	26 d
5. เครื่องที่พัฒนาขึ้น	93 b	7 b
CV	2.8	2.8

ในสคตมภ์เดียวกันค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยวิธี DMRT

ตารางที่ 3 เวลา และแรงงาน ที่ใช้ในการคัดแยกทำความสะอาดเมล็ดงา ตามกรรมวิธีต่างๆ ของการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ปี 2554

กรรมวิธี	เวลาที่ใช้คน 1 คน ในการคัด เมล็ดงา 1 กก.	แรงงานในการคัดเมล็ดงา 100 กก. (man-day)
1. คัดด้วยมือ (Check)	11.15 ชั่วโมง	140

2. ฝัดด้วยกระด้าง	6.57 นาที	1.43
3. เครื่องลดความชื้นและทำความสะอาด เมล็ดงา (ม.อุบลราชธานี)	4.51 นาที	1.01
4. เครื่องคัดแยกเมล็ดปอ (เปลี่ยนตะแกรง)	1.70 นาที	0.39
5. เครื่องที่พัฒนาขึ้น	3.35 นาที	0.79

ตารางที่ 4 ปริมาณและน้ำหนัก 1,000 เมล็ด ของงา (สายพันธุ์ A30-15) ที่ได้จากการคัดแยกทำความสะอาดด้วยเครื่องที่พัฒนาขึ้น ของการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ปี 2555

ช่องรองรับเมล็ดของเครื่องคัดแยก ทำความสะอาดเมล็ดงา	ปริมาณเมล็ด (%)	น้ำหนัก 1,000 เมล็ด (กรัม)
ช่องที่ 1 (เกรด A)	90.00	2.72
ช่องที่ 2 (เกรด B)	0.04	2.51
ช่องที่ 3 (เกรด C)	0.23	2.34
ช่องที่ 4 (เมล็ดลีบ)	0.17	1.66
กาก	9.04	-
น้ำหนักสูญหาย	0.52	-

ตารางที่ 5 คุณภาพของเมล็ดงา และเวลาที่ใช้ในการคัดแยกทำความสะอาดด้วยเครื่องที่พัฒนาขึ้น เปรียบเทียบการฝัดด้วยกระด้าง ของการทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ปี 2555

คุณภาพของเมล็ดงา	1. การคัดแยกทำความสะอาด ด้วยเครื่องที่พัฒนาขึ้น	2. การฟัดด้วยกระดิ่ง
เมล็ดที่ได้หลังทำความสะอาด (%)	90.00	87.00
เมล็ดดี (%)	96.63	98.93
เมล็ดลีบ (%)	1.98	1.03
สิ่งเจือปน (%)	1.39	0.04
กาก	10.00	13.00
เมล็ดดีที่ปนไปกับกาก (%)	0.35	0.54
เวลาที่ใช้ในการคัดแยกงา 1 กก.	2 นาที 33 วินาที	6 นาที 54 วินาที

ภาพที่ 1 ภาพร่างชุดตระแกรงโยกและท่อลำเลียงเมล็ดเข้าเครื่องทำความสะอาดและคัดแยกเมล็ด